

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 16.03.2026

Valtuustoaloite: Yritysten taloudellisten vahinkojen kohtuullistaminen kaupungin kokeiluissa

4852/00.01.01.03/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

suunnittelujohtaja Juha Helminen, p. 050 387 8710

kasvupalvelujohtaja (vs.) Johanna Särkijärvi, p. 044 482 0008

Päätös

Esittelijä

kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 02.03.2026

§ 45

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa

Valtuutettu Kalle Aaltonen 10.11.2025:

”Lahden kaupunki on viime vuosina toteuttanut ja suunnitellut useita erilaisia kokeiluja ja hankkeita, joiden tavoitteena on kehittää kaupungin palveluita, elinvoimaa ja keskustan toimivuutta. Kaupunginjohtaja on todennut, että Lahdessa halutaan edistää kokeilukulttuuria ja että täällä tulee uskaltaa kokeilla uutta - vaikka se toisinaan tarkoittaisi myös epäonnistumisia.

Kokeilukulttuuri on sinänsä kannatettava ajatus, mutta sen seuraukset eivät saa jäädä yksin yksittäisten yrittäjien kannettaviksi. Useissa tapauksissa kaupungin toteuttamat kokeilut ovat aiheuttaneet yrityksille merkittäviä taloudellisia menetyksiä esimerkiksi asiakasvirtojen vähenemisen, liikkumisreittien muutosten, työmaiden tai tilapäisten liikennejärjestelyjen seurauksena - liian monelta lahtelaiselta yrittäjältä on mennyt yrityksen kaatumisen myötä elinkeino, Lahden kaupungin huonon suunnittelun ja käytännön toteutuksen myötä. Osa päätöksistä on ollut sellaisia, että niiden negatiiviset vaikutukset yritystoimintaan ovat olleet ennakoitavissa jo ennen toteutusta - kuten esimerkiksi nyt suunnitellun linja-autojen pysäkkikokeilun kohdalla.

Lisäksi useissa kokeiluissa Lahden kaupunki ei ole hyödyntänyt olemassa olevaa tutkittua tietoa esimerkiksi asiakkuuksien johtamisen, asiakasvirtojen hallinnan tai käyttäytymistieteiden näkökulmista, joiden perusteella olisi ollut mahdollista ennakoida päätösten vaikutukset. On laajasti tunnettua ja myös käytännön tutkimuksin osoitettua, että pienetkin muutokset saavutettavuudessa,

kulkureiteissä tai asioinnin vaivattomuudessa vaikuttavat suoraan asiakasvirtoihin ja sitä kautta yritysten myyntiin. Ihmisten käyttäytymistä ohjaavat vahvasti tottumukset, helppous ja ennustettavuus - ja kun nämä muuttuvat äkillisesti, asiakkaat siirtyvät nopeasti toisaalle.

Myöskään aiempia Lahdessa toteutettuja vastaavia kokeiluja ja niiden vaikutuksia ei ole hyödynnetty päätöksenteossa, vaikka niistä olisi ollut mahdollista tunnistaa samankaltaiset riskit jo etukäteen. Käytännössä osa kokeiluista on siis toistanut aiempia virheitä ilman, että aiemmista kokemuksista olisi otettu oppia. Tällöin ei voida puhua aidosta kokeilusta, vaan huolimattomasta päätöksenteosta, jossa tieto ja ennakoitavuus on sivuutettu.

Lisäksi on syytä todeta, että kaupunkien riskienhallintaan ja elinvoimapolitiikkaan liittyy yleisesti hyväksytty periaate, jonka mukaan julkisen toimijan tulee kantaa osavastuu, kun se omilla päätöksillään aiheuttaa taloudellista riskiä yksityisille toimijoille. On kohtuutonta, että Lahdessa kokeilujen riskit ja epäonnistumisten kustannukset siirretään yksin yritysten kannettaviksi, vaikka seuraukset olisivat olleet hyvin ennakoitavissa käytettävissä olleen tiedon perusteella.

Lisäksi Lahden kaupunki ei ole useissa tapauksissa kuullut riittävästi alueiden yrityksiä, kiinteistönomistajia tai muita toimijoita ennen päätöksentekoa.

Kuulemiset ovat olleet puutteellisia, myöhäisiä tai vain muodollisia, eikä niissä esiintuotuja näkemyksiä ole huomioitu käytännön toteutuksessa. Yritysten ja kiinteistöjen asiantuntemus sekä alueen arjen tuntemus ovat usein sivuutettu ja päätökset on tehty ilman aitoa vuorovaikutusta niiden tahojen kanssa, joita muutokset konkreettisesti koskevat. Tämä on heikentänyt luottamusta kaupungin päätöksentekoon ja antanut kuvan, ettei yritysten tai kuntalaisten näkemyksillä ole todellista painoarvoa.

On kohtuutonta ja elinkeinopolitiikan näkökulmasta kestäväntöntä, että kaupunki voi vedota kokeilukulttuuriin ja rohkeuteen kokeilla, mutta samalla jättää kokeilujen

taloudelliset riskit ja epäonnistumisten kustannukset yksin yritysten harteille. Tämä ei ainoastaan heikennä yritysten luottamusta kaupunkiin yhteistyökumppanina, vaan myös vähentää kehittämishalukkuutta ja vaarantaa kaupungin elinvoiman pitkällä aikavälillä.

Aloite

Valtuutetun aloiteoikeutta hyödyntäen esitän, että Lahden kaupunki laatii periaatteet ja käytännöt, joiden avulla voidaan kohtuullistaa ja kompensoida kaupungin toteuttamien kokeilujen tai tilapäisten järjestelyjen seurauksena yrityksille aiheutuvia taloudellisia vahinkoja.

Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi:

- **Kokeiluriskirahaston** perustamista, josta voidaan korvata kokeilujen seurauksena syntyneitä liiketoimintavahinkoja;
- **Kustannuskompensaatiomallia**, jossa kaupunki korvaa tietyn prosenttiosuuden yritysten kiinteistä kustannuksista kokeilun keston ajalta silloin, kun kokeilulla on selkeä ja todettavissa oleva negatiivinen vaikutus asiakasvirtoihin tai liiketoimintaan;
- **Yritysvaikutusten ennakoarviointien ja jälkiarviointien systemaattista toteuttamista**, kuten kaupungin jo nykyisten ohjeiden ja strategioiden mukaisesti tulisi tehdä, mutta joita ei tällä hetkellä käytännössä toteuteta riittäväällä tarkkuudella tai laajuudella;
- **Yritysyhteistyön vahvistamista kokeilujen suunnitteluvaiheessa**, sillä nykyisellään yrittäjät otetaan mukaan usein vasta päätösten jälkeen tai liian myöhäisessä vaiheessa, jolloin todellista vaikutusmahdollisuutta ei enää ole.

Tavoitteena on vahvistaa Lahden mainetta yritysystävällisenä ja

oikeudenmukaisena kaupunkina, jossa uskalletaan kokeilla uutta - mutta jossa vastuu epäonnistumisten kustannuksista ei kaadu yksin yrittäjien harteille.”

Vastaus valtuusaloitteeseen

Valtuustossa 10.11.2025 jätetyssä aloitteessa on esitetty, että Lahden kaupunki laatisi periaatteet ja käytännöt, joiden avulla voidaan kohtuullistaa ja kompensoida kaupungin kokeiluista tai tilapäisistä järjestelyistä yrityksille aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Aloitteessa ehdotetaan erillisen kokeiluriskirahaston perustamista, kustannuskompensaatiomallia sekä yritysvaikutusten arviointien ja yritysryhteytyön vahvistamista.

Aloitteen johdosta on tarkasteltu kaupungin nykyisiä kokeilukäytäntöjä, riskienhallintaa ja yritysvaikutusten arviointia. Lisäksi on arvioitu, millaisia taloudellisia ja hallinnollisia vaikutuksia uusien kompensatiomekanismien luomisella olisi kaupungin toimintaan. Valmistelussa on hyödynnetty myös kaupungin palvelualueilta saatuja selvityksiä kokeilujen toteutustavoista ja käytännöistä erityisesti keskustan kehittämishankkeissa ja liikennejärjestelyjen muutoksissa.

Kokeilutoiminta on tärkeä osa kaupungin kehittämistä. Yritysten asemaa voidaan vahvistaa kehittämällä ennakollista vaikutusten arviointia, vuorovaikutusta sekä kokeilujen suunnitelmallisuutta. Lahden kaupungin strategiassa korostetaan yritysmyönteisyyttä, tiedolla johtamista sekä osallisuutta ja vuorovaikutusta. Aloite tukee kaupungin tavoitetta kehittää kokeilukulttuuria siten, että riskit ovat kohtuullisia ja tietoon perustuvia, eikä vaikutuksia kohdisteta kohtuuttomasti yksittäisiin toimijoihin. Parantunut vuorovaikutus ja huolellisempi valmistelu voivat lisätä päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja kuntalaisten luottamusta.

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että kokeilutoimintaa kehitetään entistä ennakoitavammaksi, osallistavammaksi ja yritysvaikutukset huomioon ottavaksi. Selvitysten perusteella erillisen kompensaatiomallin tai riskirahaston perustamiseen liittyy merkittäviä juridisia ja taloudellisia rajoitteita. Kaupungilla ei ole lainsäädäntöön perustuvaa velvollisuutta korvata kokeilujen seurauksena mahdollisesti syntyviä yritys kohtaisten tulojen menetyksiä, mikä asettaa rajoituksia erillisen rahaston tai kompensaatiomallin toteuttamiselle. Erillinen kompensaatiomalli tai rahasto myös lisäisi kaupungin kustannuksia. Valmistelussa on tarkasteltu valtioneuvoston päätöksiä sekä EU:n vähämerkityksisen tuen (de minimis) järjestelmää, joita mahdolliset kompensaatiomallit edellyttäisivät.

Ennakoivan vaikutusten arvioinnin ja vuoropuhelun lisääminen ei aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia kaupungille ja voi vähentää taloudellisia riskejä. Kokeilujen valmisteluprosesseja pyritään parantamaan entisestään siten, että yritysten kuuleminen tapahtuu riittävän varhaisessa vaiheessa ja että vaikutusarvioinnit otetaan valmistelun tueksi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa valmisteluprosessia kaikissa merkittävissä kokeiluissa. Näin voidaan minimoida haitat yrityksille ja vahvistaa luottamusta kaupungin ja elinkeinoelämän välillä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: Kv

Kv: -